

**Гаврилець В.А., аспірант,
Буковинський державний
фінансово-економічний університет,
м. Чернівці**

Податкова політика як стратегічний напрямок управління діяльністю підприємств

У статті розкрито суть формування податкової політики підприємства, її елементів та особливості їх взаємодії. Проаналізовано вплив цих елементів на оптимізацію податкових витрат та підвищення результативності суб'єкта господарювання. Досліджено структурно-логічну побудову системи податкової політики на підприємстві. Розглянуто проблеми податкового планування на підприємстві.

Ключові слова: податкова політика підприємства, податковий облік та звітність, податкове прогнозування, податкове планування, податковий контроль.

В статье раскрыта суть формирования налоговой политики предприятия, ее элементов и особенности их взаимодействия. Проанализировано влияние этих элементов на оптимизацию налоговых расходов и повышения результативности предприятия. Исследованы структурно-логическое построение системы налоговой политики на предприятии. Рассмотрены проблемы налогового планирования на предприятии.

Ключевые слова: налоговая политика предприятия, налоговый учет и отчетность, налоговое прогнозирование, налоговое планирование, налоговый контроль.

The paper presents the essence of forming tax policy of the company, its elements and characteristics of their interaction. The influence of these elements on the optimization of tax expenditures and improving the performance of the entity. The structural and logical structure of the tax policy of the company. The problems of tax planning at the enterprise.

Key words: tax policy of the company, tax accounting and reporting, tax forecasting, tax planning, tax management.

Постановка проблеми. Сучасний стан фінансово-кредитної системи України вимагає від уряду приймати не популярні рішення в бік зміцнення фінансової стабільності та збільшення надходжень до бюджетів різних рівнів. Цілком зрозуміло, що це в першу чергу призведе до змін в податковій політиці держави, а тому підприємствам необхідно вибудовувати власну податкову політику таким чином, щоб швидко і з найменшими збитками переналаштовуватись на нові умови співпраці.

Податкова політика держави в сучасній економіці є механізмом, що дозволяє взаємно задовольняти протиріччя інтересів між державою та підприємством. Податкова політика має суттєве значення на рівні держави, де податки з одного боку складають основну частину доходів бюджетів всіх рівнів, а з іншого боку – є ефективним механізмом здійснення соціально-економічної політики держави в цілому.

Формуючи та реалізуючи власну податкову політику, підприємство має змогу впливати на ефективність власної діяльності, а держава отримує статистику про його фінансово-господарську діяльність, відповідно, точніше

оцінити економічні процеси, що відбуваються в державі. З огляду на це, ефективна реалізація податкової політики сприяє створенню в державі податкової системи, яка відповідає рівню розвитку економіки, що забезпечує стабільні та прогнозовані надходження до бюджету, простої для використання, в той же час стимулюючи розвиток як окремо взятих підприємств, так і галузей, і територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження питань теорії та практики функціонування ефективного механізму податкового регулювання економіки та формування податкової політики зробили як зарубіжні, так і вітчизняні вчені-економісти, а саме: П. Кругман [8], М. Портер [4], А. Аткинсон [4, 2006 р.], Д. Стігліц [7], А. Лаффер [10], М. Фрідмен [4], Я. Базилук [10], В. Геєць [1], А. Соколовська [10], Е. Фатхутдінов [6], С. Юрій [4], І. Чугунов [7].

Однак питання щодо формування податкової політики підприємства з позиції забезпечення його ефективної діяльності та реалізації прихованих фінансових можливостей залишаються актуальними для підприємств України. А розпочаті в Україні економічні реформи вимагають подальшого вивчення цих питань.

Мета дослідження полягає в розробці теоретичних положень і практичних рекомендацій з проблем формування податкової політики як в межах окремих суб'єктів господарювання, так і в межах держави в цілому.

Виклад основного матеріалу. Історія розвитку зарубіжних держав показала, що побудова високорозвиненої економічної системи неможлива без формування та реалізації сталої податкової політики держави. Відповідно до сформованої податкової політики держави кожне підприємство розробляє і здійснює власну податкову політику.

Управління підприємством в цілому є надзвичайно складним процесом, який вимагає від його управлінців розуміння всіх аспектів функціонування і розвитку підприємства, а також розуміння напрямів розвитку ринку та економіки держави в цілому. При цьому метою керівників підприємств практично завжди є отримання максимального прибутку. Саме тому питання управління податками на підприємстві та належне формування його податкової політики є вкрай актуальним.

Податкова політика підприємства – це процес управління податками та обов'язковими платежами суб'єктів підприємницької діяльності, який регулює їх взаємовідносини з державою у процесі перерозподілу своїх доходів і формування доходів бюджету.

Мета реалізації податкової політики підприємства не зводиться до мінімізації обсягів податків, а полягає в підборі саме таких режимів оподаткування, які даватимуть змогу максимізувати суму чистого прибутку за чітко визначених параметрів податкового середовища та ринкової кон'юнктури.

Існуюче податкове законодавство України передбачає різноманітні податкові режими для різних ситуацій, дозволяє різноманітні методи обчислення податкової бази, пропонує платникам податків різноманітні пільги та преференції і тим самим викликає потребу у формуванні податкової політики на підприємстві. Розробку

певних управлінських рішень, спрямованих на формування фінансового потенціалу і підвищення ефективності діяльності передбачає саме податкова політика України. Підприємства, які впроваджують методи формування та реалізації податкової політики в Україні, повинна цікавити не тільки величина податкових зобов'язань (рис. 1), а й ефективність рішень, які приймаються по вкладенню коштів, що вивільняються у результаті оптимізації податкових потоків, тобто результативність управлінських рішень не лише в пошуку додаткових джерел доходів, але і в області податкових витрат і вкладення податкового прибутку (отриманої різниці між оптимізованими сумами податкових доходів суб'єктів господарювання та її податкових витрат).

Податкова політика підприємства передбачає розробку управлінських рішень, спрямованих на формування фінансового потенціалу і підвищення його ефективності. Тобто, орієнтуватись необхідно не на тактику скорочення податків, а на стратегію оптимального управління підприємством. Найнадійніший спосіб оптимізувати податки - це оптимізувати всю діяльність підприємства таким чином, щоб вона здійснювалась найбільш ефективним способом. Такий підхід забезпечує більш значне і тривале скорочення податкових витрат на довгострокову перспективу.

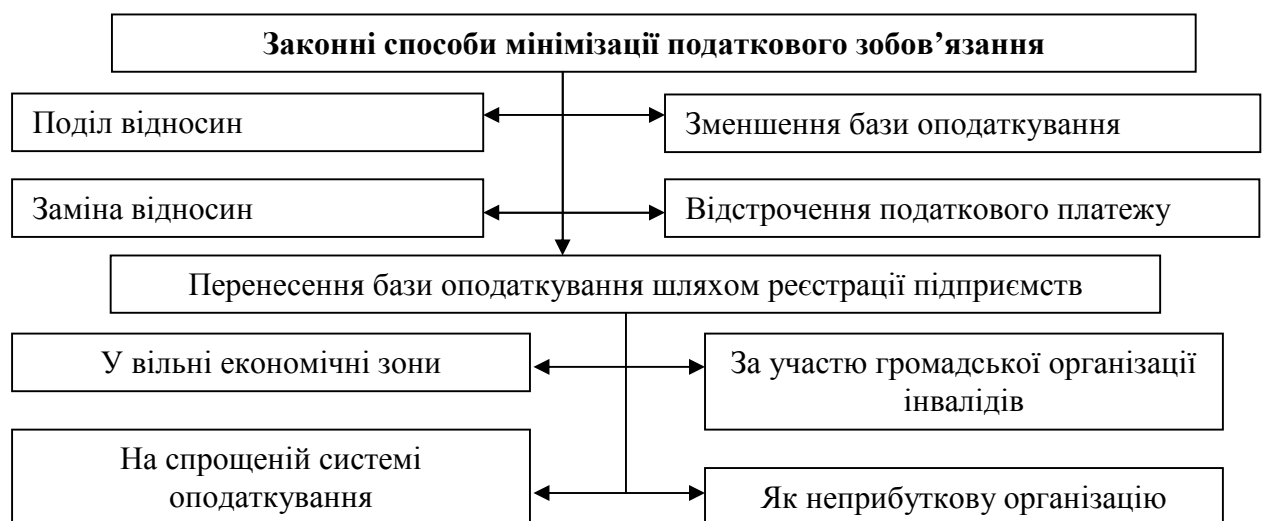

Рис. 1. Найбільш поширені способи законної мінімізації податкових зобов'язань [5]

Основними функціями реалізації податкової політики підприємства є: податкове планування, розробка способів і методів ведення бухгалтерського, податкового обліку, контроль за правильністю та достовірністю податкових розрахунків, зниження податкових ризиків, оцінка ефективності принципів та способів податкового планування. Таким чином, результатом податкового планування є організація правильного та достовірного розрахунку податків, забезпечення оптимального податкового навантаження та доданої вартості відповідно до цілей та завдань організації. В цілому, цикл реалізації податкової політики суб'єкта господарювання можна відобразити наступним чином (рис. 2).

Рис. 2. Цикл реалізації податкової політики підприємства

У цілому податкова політика на підприємстві повинна проходити в декілька етапів:

1. На першому етапі, здійснюється формулювання його цілей і задач, аналіз та окреслювання сфери виробництва і звертання, в зв'язку з чим відразу ж вирішується питання про те, які можна використати податкові пільги. Прийняти рішення про організаційно-правову форму суб'єкта господарювання, обмеження чисельного і якісного складу засновників, а також кількості передбачуваних працюючих.

2. На другому етапі вирішується питання про найбільш вигідне, з податкової точки зору, місце розташування підприємства і його структурних підрозділів, маючи на увазі не тільки країни і регіони з пільговим режимом оподаткування, але і регіони України з особливостями, місцевого оподаткування (вільні економічні зони).

3. Третій етап аналізує всі надані податковим законодавством пільги по кожному з податків на предмет їх використання в комерційній діяльності. За результатами аналізу складається план дій відносно здійснення пільг по вибраних податках, який є складовою частиною податкової політики підприємства.

4. На четвертому етапі проводиться аналіз всіх можливих форм операцій, що плануються в комерційній діяльності (купівля-продаж, посередницька діяльність, оренда, виробництво і т.п.) з точки зору мінімізації сукупних податкових платежів і отримання максимального прибутку.

5. На п'ятому етапі розглядається питання про раціональне розміщення активів і прибутку підприємства, виплату дивідендів по акціях, маючи на увазі не тільки передбачувану прибутковість інвестицій, але і податки, що сплачуються при отриманні цього прибутку.

Основним завданням для підприємств є організація системи правильного й своєчасного застосування інструментів податкового планування, яке є інструментом податкового менеджменту. У рамках цієї системи повинні бути розроблені схеми оптимальної структури організації господарської діяльності з урахуванням вимог чинного податкового законодавства, одночасного

використання наданих у рамках його дії можливостей. Тільки виконання повного спектра робіт дозволить найефективніше організувати податковий менеджмент на підприємствах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, ефективна реалізація податкової політики підприємства можлива при належній організації та узгодженій взаємодії усіх її елементів, зокрема податкового обліку, податкового прогнозування та планування, податкового моніторингу господарських операцій, податкового контролю. Важливо також зробити своєчасний висновок за результатами проведеної роботи та вжити необхідних заходів. Лише в таких умовах стає можливим оптимізувати податкові видатки та покращити фінансовий стан самого суб'єкта господарювання.

Тільки посилення боротьби з мінімізацією оподаткування та ухилення від сплати податків в Україні є значний резерв для збільшення податкових надходжень.

Необхідно відзначити, що податкові реформи, здійснені в цій області в країнах-учасниках ЄС, включають такі напрямки, як розширення об'єкта оподаткування при зниженні податкових ставок, що вивело більшу частину суб'єктів господарювання із тіньових схем.

У перспективі буде розроблено та подано на затвердження до управління агропромислового комплексу ОДА механізм моніторингу отримання СГД дотацій з державного бюджету по Чернівецькій області.

Список використаних джерел

1. Єлісеєв А.В. Податкове планування. Мінімізація оподаткування законними способами / А.В. Єлісеєв, М.П. Підлужний. – Л. : Ліга-Прес, 2003. – 274.
2. Загородній А.Г. Податкове планування в системі фінансового менеджменту підприємства / А.Г. Загородній, А.В. Єлісеєв // Фінанси України. – 2001. – № 8. – С. 131–134.
3. Валеева Д.Р. Корпоративний податковий менеджмент у системі управління підприємством [Електронний ресурс] / Д.Р. Валеева – Режим доступу : <http://intkonf.org/valeeva...emstvom>.
4. Вахновська Н.А. Корпоративний податковий менеджмент у системі управління підприємством / Н.А. Вахновська // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Збірник наукових праць. Луцький державний технічний університет. Випуск 4 (16). – Ч. 1.– Луцьк, 2007.
5. Крисоватий А.І. Домінанти гармонізації оподаткування: національні та міжнародні вектори : монографія / А.І. Крисоватий, В.А. Валігура. – Тернопіль : підручники і посібники, 2010. – 248 с.
6. Проблеми розвитку податкової політики та оподаткування: монографія / за заг. ред. проф. Ю.Б. Іванова. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2007. – 448 с.
7. Ромашова Я.В. Корпоративний податковий менеджмент як важіль економічного розвитку [Електронний ресурс]. / Я.В. Ромашова – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/portal/SocGum/Bi/2009112/77-78.pdf>
8. Чмир Ю.В. Напрями організації корпоративного податкового менеджменту [Електронний ресурс] / Ю.В. Чмир – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com/4SND2009/Economics/40476.doc.htm>
9. Карпінський Б.А. Стратегічний податковий менеджмент як механізм управління економічним розвитком держави / Б.А. Карпінський, Н.С. Залуцька // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 4. – С. 126–133.
10. Лемішовська О.С. Організаційно-правовий зміст поняття «податкова політика» на підприємстві / О.С. Лемішовська // Науковий вісник НЛТУ України : збірник науково-технічних праць. – Львів : НЛТУ України. – 2006. – Вип. 16.5. – С. 189–194.